

СМ 233

ТЕХНИКА НА ГОВОРА И ПРАВОГОВОР

Приета: прот. № 17 от 29.05.2016 г.

Лектор: доц. д-р Веселина Ватева

АНОТАЦИЯ

В курса по Техника на говора и правоговор на студентите се представят основните качества на човешкия глас и същността на гласообразуването, характеристиките на резонанса, артикулацията и интонацията. Дават им се знания за правилното произношение на българските звукове. Запознават се с правоговорните норми на българския книжовен език.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Целите на курса са студентите да овладеят правилната артикулация на българските звукове – гласни и съгласни, да знаят правоговорните правила при изговора им, както и правоговора на основните граматически форми.

В резултат на обучението се очаква студентите да не допускат грешки при произношението на звуковете, да се научат да контролират дишането си, да спазват интонационните правила, изискванията за паузите, правоговорните норми при произнасяне на различни по съдържание текстове.

ПРЕДПОСТАВКИ

Необходимите предпоставки за възприемането на теоретичните постановки и практическите умения в курса по техника на говора и правоговор са придобитите вече знания в курсовете по езикова култура и съвременен български език.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	Общ
Журналистика	Задължителна	4	20	20		40	20		20	
Връзки с обществеността	Задължителна	4	20	20		40	20		30	
Обществени комуникации и социална психология	Задължителна	4	20	20		40	20		30	
Психология	Избираема	3	20	10		30	20		20	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Предмет на техника на говора и правоговор. Човекът и неговият глас. Възпитание на слуха. Основни въпроси на техниката на говора – дишане, гласообразуване, звукообразуване, правоговор. Фактори, определящи специфичната характеристика на индивидуалния глас. Говорен (фонематичен) и музикален слух.

Тема 2. Говорен апарат. Групи говорни органи – дихателен апарат (бели дробове и трахея); фонационен апарат (гръклян и гласилки); артикулационен апарат (гърлената, носната и устната кухина с езика, небцето и устните).

Тема 3. Дишане и говор. Основни моменти в механиката на дишането – инспирация (вдишване) и експирация (издишване). Спокойно и форсирано дишане. Акустична и вегетативна функция на дишането. Значение на дишането и предимно на издишната въздушна струя при гласообразуването.

Тема 4. Същност на гласообразуването. Теории за гласопроизвеждането. Органи, участващи в гласообразуването. Теории за гласопроизвеждането – първи опити за обяснение от древността до 16 век; миоеластична теория, неврохронаксична теория.

Тема 5. Резонанс. Същност на резонанса като физическо явление. Резонатори. Особенности на човешките резонатори (фаринкса, устата, носа, гръдните резонатори), свързани с гласообразуването.

Тема 6. Основни качества на гласа. Основни качества на гласа – височина, сила, тембър. Фактори от гледна точка на гласообразуването, които определят тези качества.

Тема 7. Артикулация. Същност на артикулацията. Понятието дикция. Особенности на артикулацията от анатомическа, физиологическа, психофизиологическа, лингвистична гледна точка. Някои проблеми на артикулацията и причините, които ги пораждаат.

Тема 8. Описание на правилната артикулация на българските звукове. Представяне на мястото, начина на артикулация и говорните органи, които вземат участие при учленението на:

8.1. Гласните.

8.2. Съгласните.

Тема 9. Изговорни стилове на българската книжовна реч. Правоговорни правила при изговор на гласните. Пълен (висок) и разговорен (нисък) изговорен стил. Редукция на неударени гласни; ятов преглас; изговор на ударени а, я; гласните и, е пред или след други гласни.

Тема 10. Правоговорни правила при изговор на съгласните. Асимилация, краесловно обеззвучаване, двойни съгласни, елизия.

Тема 11. Правоговор на основните граматически форми. Правоговор на членувани форми, на глаголни форми, на числителни имена, на местоимения.

Тема 12. Правоговорни правила във връзка с ударението. Акцентни дублети. Често срещани грешки при ударението на някои думи.

Тема 13. Интонация. Същност на интонацията като лингвистично понятие. Функции на интонацията – синтактична и комуникативна. Компоненти на интонацията – мелодика, интензивност, темп. Връзка на интонацията и логическото ударение.

СЕМИНАРНИ ЗАНЯТИЯ

1. Упражнения върху текстове за дишане и дикция с гласните.
2. Упражнения с преградните съгласни (п, б, т, д, к, г).
3. Упражнения с проходните съгласни (ф, в, с, з, ш, ж, х).
4. Упражнения с преградно-проходните съгласни (ц, дз, ч, дж).
5. Упражнения със сонорните съгласни (л, р, м, н).
6. Упражнения за правоговорните правила при гласните.
7. Упражнения за правоговорните правила при съгласните - асимилация, краесловно обеззвучаване.
8. Упражнения за правоговорните правила при съгласните – двойни съгласни, елизия.
9. Упражнения за правоговор на граматически форми.
10. Упражнения, свързани с ударението на думите.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Всички лекции се представят чрез мултимедийни презентации. Те са включени в електронен курс, който съдържа още речници с термини, задания и тестове. Дисциплината се провежда освен чрез лекции и чрез семинарни занятия.

Общата оценка се оформя по следния начин: 25% е оценката от контролна работа, 25% е оценката от практическата работа с текстове по време на упражненията, 50% е оценката от писмения изпит върху въпрос от изпитния въпросник.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Борисова Д. Алхимия на актьорския глас. С., 2006.
2. Бояджиев Т., Куцаров Ив., Пенчев Й. Съвременен български език. С., 2012.
3. Ведър Й., Савкова З. Реч и глас. Ръководство по постановка на глас и техника на говора. С., 2000.
4. Георгиева М. Култура на говора. С., 1974.
5. Данчева Г. Говорна техника. В.Т., 2000.
6. Мурдаров В. 99 съвета за българския правоговор. С., 2006.
7. Пашов П., Първев Хр. Правоговорен речник на българския език. С., 1975.
8. Сотирова Е., Иванова Е. Техника на говора. Ш., 2007.
9. Щерева Д. Съвременни постановки и комуникативно-тренингови модели по говорна техника. С., 2000.
10. Щерева Д. Говорна техника и комуникативно-тренингови модели. С., 2010.

СМ 233

ТЕХНИКА НА ГОВОРА И ПРАВОГОВОР

Лектор: доц. д-р Веселина Ватева

1. Предмет на техника на говора и правоговор. Човекът и неговият глас. Възпитание на слуха.
2. Говорен апарат.
3. Дишане и говор.
4. Същност на гласообразуването. Теории за гласопроизвеждането.
5. Резонанс.
6. Основни качества на гласа.
7. Артикулация
8. Описание на артикулацията на гласните.
9. Описание на артикулацията на съгласните.
10. Изговорни стилове на българската книжовна реч. Правоговорни правила при изговор на гласните.
11. Правоговорни правила при изговор на съгласните.
12. Правоговор на основните граматически форми.
13. Правоговорни правила във връзка с ударението.
14. Интонация.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бояджиев Т., Куцаров Ив., Пенчев Й. Съвременен български език. С., 2012.
2. Ведър Й., Савкова З. Реч и глас. Ръководство по постановка на глас и техника на говора. С., 2000.
3. Мурдаров В. 99 съвета за българския правоговор. С., 2006.
4. Пашов П., Първев Хр. Правоговорен речник на българския език. С., 1975.
5. Сотирова Е., Иванова Е. Техника на говора. Ш., 2007.
6. Щерева Д. Съвременни постановки и комуникативно-тренингови модели по говорна техника. С., 2000.
7. Щерева Д. Говорна техника и комуникативно-тренингови модели. С., 2010.